

Обраћање високог представника и специјалног представника ЕУ, Мирослава Лајчака, Парламенту Федерације БиХ

Господине предсједавајући, даме и господо,

Прошле седмице штампа је најављивала како припремам два говора – један у случају да босанскохерцеговачки политичари у посљедњем тренутку постигну споразум о реформи полиције, а други у случају да не постигну и да се Босна и Херцеговина, као неизбежна посљедица тога, нађе у ситуацији да заостаје далеко, далеко иза својих сусједа на путу у европске интеграције.

Ја сам припремио један говор, јер постоји само један план за Босну и Херцеговину – европски план; план који подржава огромна већина грађана ове земље, план за који сте ви толико пута рекли да сте за њега определијељени.

Нећу се задржавати на чињеници да споразум о реформи полиције није постигнут до истека рока. Ја сам јуче упутио моју поруку, рекавши да од лидера политичких странака зависи, да ли ће ову ситуацију промијенити. Свима је јасно који је улог и шта је потребно како би се остварио даљњи напредак у процесу европских интеграција.

Има још много тога да се уради прије него што буде могуће да

кажемо да се питање реформе полиције рјешава у складу са очекивањима Европске уније. Али, оно што видим јесте нови ниво ангажованости од стране политичких челника, а то је свакако позитивно и охрабрујуће. Увијек је на политичким челницима да пронађу рјешење и постигну компромис. То је европски начин вођења политике.

Ја заиста желим да Босна и Херцеговина крене напријед, европским путем, и желим да у томе успије. Зато, када сам разговарао са европским комесаром за проширење, Олијем Реном, о посљедњим дешавањима, сагласили смо се да, с обзиром на охрабрујући развој ситуације, Европска комисија сачека још пар дана. Сада ми, Европска унија и међународна заједница, очекујемо од босанскохерцеговачких челника, да дају све од себе, како би што прије дошли до договора који ће испунити европске захтјеве, те имати потребну политичку подршку.

Сада је тренутак да сви иза себе оставе негативну реторику, те да се укључе у конструктиван политички дијалог са циљем изналажења рјешења, које је ближе него што се чинило прије само неколико дана. Штета би била пропустити такву прилику!

Због тога сам припремио један говор, а не два – јер европски план и даље остаје исти: кораци који се морају предузети за постизање позитивних промјена у Босни и Херцеговини остају исти.

Ових дана сам говорио о могућим посљедицама одбацивања европске будућности. Данас желим јасно да кажем да се те посљедице већ осјећају. Изолација и заостајање су спори процеси, које ћете полако осјетити, земља ће стагнирати; економски раст ће бити успорен, биће смањене прилике за изградњу просперитета, а то ће се сигурно одразити и на политичку ситуацију.

Пут је исти. План је исти; реформе које треба договорити и спровести остају исте.

Господине предсједавајући, даме и господо,

Прошле седмице сам се обратио Народној скупштини Републике Српске, и прво што желим да нагласим јесте да распоред мојих обраћања не садржава никакву симболику и не треба му придавати никакав значај. Ја једнако уважавам чланове оба парламента.

Приликом обраћања Народној скупштини РС прошле седмице, и Парламентарној скупштини БиХ неколико дана прије тога, позвао сам на прекид све гласније полемике, која је још од прољећа прошле године преузела мјесто нормалној политици у овој земљи. Указао сам на опасност стварања страха, због неосјетљивости за потребе других и нагласио сам да, када уклоните негативне перцепције, које окружују цијелу серију кључних питања, открићете да, у ствари, постоји доста велик консензус о суштинским питањима.

Деструктивни дијалог мора престати, и то одмах. Умјесто њега мора доћи директан, искрен и конструктиван дијалог. Једино на тај начин можемо постићи више наредне године него што је постигнуто претходне године.

Мислим да нико не може да каже да је политичка атмосфера, у којој се налазимо од прошлог прољећа, донијела било шта позитивно и конструктивно. Ратификација ЦЕФТА-е и доношење Закона о високом образовању у државном парламенту, представљају само скромна достигнућа у осамнаест мјесеци – осамнаест мјесеци парламентарног рада, без обзира да ли се ради о државном парламенту или овој скупштини.

Не вјерујем да било ко у овом парламенту може да каже да сте остварили реалне помаке.

Земље, које су озбиљно схватиле свој европски програм, морале су усвојити и спровести стотине закона сваке године; морале су све своје активности подредити том процесу. Њихова политичка воља била је иста, без обзира која је странка или коалиција била на власти. Ја то знам из личног искуства.

У свим земљама, политичке елите су морале објашњавати и наговарати грађане да дају подршку кључним реформама, које су

потребне за њихово добро и европску будућност. Понекад изгледа као да је изазов у Босни и Херцеговини обрнут; чини ми се да овдје грађани морају наговарати политичаре да је интеграција оно што води ка свеукупном напретку.

Јуче, на позив челника Републике Хрватске, био сам у радној посјети Загребу. Сусједна Хрватска, која је најближа уласку у Европску унију у региону, ми је обећала помоћ у преношењу искустава из процеса који су до сада прошли. И из тога се јасно види да и ваши сусједи не желе да БиХ остане посљедња на путу у Европску унију.

Од свог бирачког тијела добили сте мандат да постигнете напредак. И док је најлакше окривити друге, желим да се искрено упитате, чиме сте ви лично допринијели, да побољшате животе својих грађана, да покренете напредак?

Господине предсједавајући, даме и господо,

Прошле седмице, у свом обраћању посланицима у Републици Српској, позвао сам их да објашњавају, аргументују, увјеравају и комуницирају.

Ако мислим да нешто што намјеравам да урадим, може забринути неке моје сусједе, онда најприје разговарам с њима, да им објасним зашто нема разлога за страх. Није то никаква велика политика; то је само здрав разум. То је нешто што милиони грађана свакодневно раде у својим животима.

Данас апелујем на вас да чините исто.

Неки од вас можда ће се успротивити и рећи, да сте ви то увијек радили. Вјерујте ми, нисам неупућен у нијансе политике у БиХ. Добро ми је познато да би заједнице у овој земљи могле штошта научити грађане других земаља када је ријеч о међусобном дијалогу. Али, једнако ми је добро познато – као што је и свима у овом дому – да је прошлостишња полемика нарушила дух мировног споразума у Босни и Херцеговини, иако су политичари пазили да остану у оквиру одредби Дејтонског

споразума. Резултат тога је нови талас страха међу грађанима и тврђи ставови њихових вођа. Ако било ко овдје мисли, да је то позитивно, можда би могли бити тако љубазни да објасне шта је ту тачно позитивно.

Дејтоном је успостављена и загарантована суверена, независна Босна и Херцеговина, и, у оквиру ње, два ентитета, и јасно је прецизирано како се Устав може мијењати. Овај споразум одржао је мир више од десет година и наставиће да га одржава. Међународна заједница остаје и остаће стопостотно предвиђена за ово уставно уређење, све док се не постигне договор о новом.

Они, који овај споразум доводе у питање, било позивањем на укидање ентитета с једне стране, или на отцјепљење Републике Српске, с друге стране, једноставно губе вријеме.

Да је резултат само губљење времена, то је довољно лоше. Али оно што је пуно горе јесте да они сију страх. И због тога, већ дуже од године дана практично није постигнуто ништа.

Зато нисмо још увијек успјели да постигнемо споразум о реформи полиције. Зато нисмо на прагу потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању.

Покушаћу да будем јасан: када је ријеч о губљењу времена и сијању страха, нити једна страна није невина – нити она која негира интегритет Босне и Херцеговине, нити она која доводи у питање право ентитета на постојање.

Али, ако помјеримо фокус јавне расправе са маште на практичну политику, брзо се може ставити тачка на овај период несмотрености и искључивости, који није донио ништа. Ако то учинимо, у ово доба следеће године можемо заједно са осталим земљама у регији бити партнери са Европском унијом.

Господине предсједавајући, даме и господо,

Прошле седмице, у Народној скупштини Републике Српске, имао

сам неке врло конкретне поруке за Републику Српску, а данас ћу да споменем нека питања која су у надлежности Федерације.

Мостар

Када говоримо о Федерацији БиХ, био бих неправедан, а да конкретно не споменем један од примјера гдје су многе, нажалост не све, несугласице превазиђене. То је уједињење града Мостара, који се и сам може посматрати као микрокосмос Федерације.

Иако има своје проблеме, Мостар је једини град у ФБиХ, у којем не постоји доминација једног народа над другим.

Процес уједињења града полако је напредовао и још увијек није завршен. Успио је у почетним фазама због директног ангажмана и одређености кључних људи.

Међутим, странке које повремено настоје да искористе Мостар и његове грађане као средство за своје политичке амбиције су, по потреби, одступале од одређености за уједињење.

Тај вербални рат и растуће тензије нимало не помажу грађанима Мостара.

Резултат је да се странке, умјесто рјешавања спорова путем нормалног политичког дијалога, окрећу ОХР-у и чекају да донесе одлуке умјесто њих, а потом критикују те одлуке. У одређеном тренутку, водећи политичари морају да преузму пуну одговорност за процес уједињења.

Мостар је данас град у успону, али, без обзира на огромне напоре међународне заједнице, уз подршку домаћих органа власти, град је и даље оштећен, како физички, тако и духовно. Позивам вас да помогнете овом граду, да се у потпуности опорави, тако што ћете подржати процес уједињења до самог краја и усмјерити више финансијских средстава за обнову.

Федерација је и даље од кључног значаја за успјех Мостара и вјерујем да је успјех Мостара од кључног значаја за успјех Федерације.

Образовање

Питање образовања је врло често на дневном реду у Федерацији и усвојене реформе су добродошле, али оне су већином остале само слово на папиру, тако да сектор образовања и даље остаје отворена рана у Федерацији. То је потврђено почетком ове школске године, низом националних и вјерских инцидената у неколико школа широм Федерације БиХ.

Остварен је мали напредак у разради нових институционалних структура и унапређењу квалитета, односно једнакости услуга у подијељеном, недовољно финансираном и, у више аспеката, дискриминаторном образовном систему у БиХ.

Основни проблем је у томе што нисте пронашли начин да страначку политику удаљите из образовања и учионица.

Генерални тренд није ка постратној интеграцији, већ ка очувању дискриминације, било путем асимилације, или подјеле дуж “националних” линија. Иако је присутан у цијелој БиХ, овај тренд је очигледнији у Федерацији, а нарочито у кантонима, гдје још увијек срамотно постоје “двије школе под једним кровом”. У Чапљини, на примјер, ученици једне основне школе започели су нову школску годину са двије седмице кашњења због спора који је био чисто политичке природе.

Знам да кантони сnose највећу одговорност за образовање, али рјешење за ове проблеме мора бити пронађено на свим нивоима власти.

Медији

Трећа важна област реформи је свакако реформа јавног система емитовања.

Дозволите ми да и овога пута будем потпуно отворен: и на овој реформи потрошено је превише времена само због уских политичких интереса. Чињенице су следеће. Постојећи Закон о јавном РТВ систему БиХ, који је усвојила Парламентарна скупштина БиХ крајем 2005. године, и чији текст одражава у цјелини принципе ЕУ, везане за јавне емитере, гарантује потпуно иста права у погледу заступљености три службена језика и програма, који промовишу културну баштину сва три конститутивна народа. Управо око ових питања задњих неколико година воде се оштре политичке дебате, али потврђено је одлуком највишег судског тијела ове земље да Закон о РТВ систему Босне и Херцеговине није деструктиван по витални национални интерес хрватског, нити било ког другог народа у БиХ. Тај закон је већ у примјени.

Али, то не значи да не разумијем критике које се тичу садашњег стања унутар система јавног емитовања, јер се, уосталом, са већином тих критика и сам слажем. Међутим, треба да се фокусирамо на рјешавање проблема, не на његово одбијање. Рјешавање проблема значи кориштење постојећих законских механизма и договорених правила, а не континуирано одбијање рјешења без предлагања алтернатива.

Подсјећам, да је вријеме, у којем се расправљало о различитим моделима јавног емитовања прошло, те да је модел, на начин утврђен у Закону о јавном РТВ систему БиХ, оцијењен као једини финансијски одржив, а који истовремено задовољава културне, традицијске и друге потребе народа и осталих у БиХ.

Међутим, управо опструисање доношења федералног прописа омогућава одступања од законом утврђених рјешења, која заиста представљају добар темељ за креирање овог система на задовољство свих грађана БиХ.

Пред вашим парламентом је задатак; а то је усаглашавање

Приједлога закона о Јавном РТВ сервису у Федерацији Босне и Херцеговине. Заједничка парламентарна комисија је формирана и њен се рад мора убрзати. Нема сумње да ћете ви и овај задатак, као и све претходне задатке, привести крају. Неоспорна је ваша конструктивна улога у свим реформским процесима, у којима се нашла Босна и Херцеговина.

Позвао бих због тога све оне који су до сада спорили спровођење усвојених прописа, те спречавали усвајање јединог преосталог закона из ове области, да преиспитају своје ставове у вези с истим, како би било могуће финализовати ову реформу.

Дозволите да нешто овдје посебно нагласим. Федерација не може, нити смије бити посматрана само кроз призму бошњачко-хрватских интереса.

Иако многи од вас у овом парламенту, нисте имали проблема да препознате и изразите жаљење због бројних пропуста у другом ентитету, чини ми се као да претпостављате да је у Федерацији све у реду што се тиче поштовања мултиетничности ове земље, те права свих конститутивних народа и «осталих». Није баш тако!

Поздрављам чињеницу да су, након посљедњих избора, у федералном Дому народа, попуњена сва мјеста за делегате из реда српског народа.

Надам се да ће ово побољшати политички живот Федерације БиХ и истински је учинити мултиетничном заједницом, у којој сва три конститутивна народа и «остали» могу остваривати своја културна, језична, вјерска и сва остала права.

Ако на томе не инсистирате, дајете «крила» онима, који заговарају идеју да други ентитет буде искључиво српски. Подсјетићу вас да су сви конститутивни народи конститутивни на цијелој територији ове земље.

У том смислу, ви морате наглашавати потребу за пуним поштовањем људских права, те одлукама оних институција, које су задужене за њихову заштиту.

Ипак, највећи изазов за Федерацију БиХ лежи у економији.

Док је у Федерацији током првих седам мјесеци 2007. године забиљежен индустријски раст од скоро 13%, постоји истински ризик да ће се ове године јавне финансије у Федерацији, и на ентитетском и на кантоналном нивоу, наћи под жестоким притиском због предизборних обећања, а за чију исплату нису била осигурана финансијска средства.

Недавно извршени ребаланс буџета био је неопходан због предизборних обећања, као и повећања плата које је након тога успиједило. Субвенције, које нису прецизно усмјерене, угрожавају финансијски интегритет Владе и не осигуравају помоћ онима којима је она најпотребнија. Најбољи примјер је пропис који је Влада Федерације усвојила у августу 2007. године, чиме је свим бившим припадницима Војске Федерације и Министарства одбране Федерације омогућено, да се пензионишу уз просјечну пензију од 650 КМ.

Нека предизборна обећања су једноставно неодржива, а пребацивање кривње на ранији сазив Парламента нема пуно смисла, јер су више-мање исте странке на власти и велики број вас је имао посланички мандат и у ранијем сазиву.

Немојте ме погрешно схватити: за најугроженију категорију становништва треба осигурати систем социјалне заштите. Међутим, то не подразумијева само давање подршке групама које су најуспјешније у вршењу притиска на политичаре.

Са жаљењем морам да констатујем да ребаланс буџета у износу од 150 милиона КМ укључује релативно скромне инвестиције у инфраструктуру и развојне пројекте, док ће велики дио средстава бити усмјерен на нове социјалне трансфере и плате, иако неки у јавном сектору у Федерацији БиХ имају просјечну плату која се може поредити са највећим платама у држави.

Док су групе које успјешно врше притисак успјеле за себе обезбиједити посебан третман, за најугроженије категорије становништва нема довољно средстава и врло мало остане за

улагање у развој и запошљавање. Без инвестиција и економског раста неће бити могуће, нити одрживо, наставити нити повећати социјалне програме.

Незапосленост највише погађа младе. Према истраживању стања радне снаге за 2006. годину, око 62% младих између 15 и 24 године су незапослени. Оваква ситуација је социјално, политички и економски неодржива. Како можемо очекивати да после 24-те године тек започну стицати радне навике и почну доприносити друштву?

Наравно, није све негативно. Желим да искористим ову прилику да честитам Влади и Парламенту Федерације БиХ на разматрању законâ о порезу на доходак и добит. Ово би требало имати огроман позитиван утицај на пословну климу, корак је према успостављању јединственог економског простора у БиХ, а то ће, заузврат, допринијети расту стопе запошљавања, што је најважнији задатак с којим се суочавају органи власти на свим нивоима широм БиХ.

Међутим, потребно је предузети радикалније мјере, а оне обухватају и оживљавање готово потпуно посусталог програма приватизације, који је, чини се, израђен не у интересу грађана, који су изградили ова предузећа, него у интересу политичких странака на власти.

Господине предсједавајући, даме и господо,

Ви, као посланици и заступници, имате огромну моћ и одговорност. Ви сте представници грађана и морате показати да радите у њиховом интересу, а не искључиво у интересу ваших политичких странака.

Помно ћу пратити ваш рад и сарађивати са вама како бисмо Босну и Херцеговину учинили ефикаснијом земљом, спремној за њену европску будућност. Ово мора бити наш заједнички задатак.

Хвала.